

Dit document is een hulpmiddel bij de Handreiking Integraal Actieplan Hitte van de Menukaart Hitte, ontwikkeld in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en RVO, in samenwerking met Klimaatverbond Nederland, TAUW en &flux.

Voor meer info over de maatregelen en het gebruik van de menukaart, scan de QR-code of klik hier: [Menukaart hitte](#).

Startnotitie Menukaart Hitte

TEMPLATE

Waarom een startnotitie

Het opstellen van de startnotitie is één van de eerste stappen in het proces van de [Menukaart Hitte](#). Het document heeft als doel om een **beeld te geven van de 'startpositie'**: in welke beleidsdocumenten, regelingen en programma's/activiteiten neemt de gemeente hitteadaptatie al mee? En waarin ontbreekt dit nog en liggen er kansen om dit te doen?

Dit is relevant, omdat de actoren die met hiterisico's te maken (gaan) krijgen, andere maatschappelijke opgaven in hun programma's hebben die meestal *nóg* groter of urgenter zijn. Ook is er voorsnog geen extra financiering beschikbaar voor hitteadaptatie, maar kan het wel steeds vaker worden meegenomen in programma's waar wel financiering voor is. Samen optrekken is dus de beste manier om meters te maken richting een hittebestendige gemeente. De startnotitie helpt inzicht te krijgen waar de 'haakjes' zitten, en wie je dus moet betrekken in het verdere proces van de Menukaart Hitte. Denk bijvoorbeeld aan de deelnemers voor de startbijeenkomst.

De startnotitie wordt voorafgaand aan de startbijeenkomst gedeeld met de deelnemers. De startnotitie is in principe een **intern document dat geen formele goedkeuring** behoeft. Uiteraard is het aan de gemeente zelf om daar een andere keuze in te maken.

Hoe deze template te gebruiken

De **vorm van de startnotitie staat niet vast**. Deze template is slechts bedoeld om een praktische structuur te bieden.

We bekijken hitteadaptatie vanuit drie invalshoeken: Gebied-Gebouw-Gezondheid. De template is daarom op deze manier ingedeeld. Hitte heeft ook invloed op andere sectoren, zoals dierenwelzijn en agrarische productie, maar die thema's worden in deze notitie, en in de menukaart zelf, buiten beschouwing gelaten.

In onderstaande template staan de aandachtspunten waarop je bestaande en toekomstige programma's, regelingen en beleid kunt screenen. Dit zullen veelal gemeentelijke documenten zijn, maar zouden ook regionale of landelijke regelingen kunnen zijn waar de gemeente aan deelneemt. Het gaat hierbij niet alleen om het klimaatadaptatiebeleid, maar ook om documenten uit andere sectoren waarin hitteadaptatie van belang is. In de bijlage van dit document staan hiervoor een aantal suggesties.

Er zijn verschillende manieren om inzichtelijk te maken in welk beleid hitteadaptatie wordt meegenomen of waar kansen liggen. Zo kan je in de documenten zoeken op het woord 'hitte'.

Aangezien we echter juist ook willen weten in welke beleidsdocumenten hitte nog niet wordt meegenomen, gaat deze methode niet altijd op. Integraal doorlezen is nodig om de kansen en hiaten inzichtelijk maken. Daarbij zijn er wel verschillende thema's en 'haakjes' waar je op kunt letten tijdens het doorlezen. De genoemde aandachtspunten in de bijlage helpen daarbij.

Schrijftip:

Schrijf de startnotitie niet in je eentje maar betrek de organisatie in het proces: zet vragen uit naar je collega's (bijvoorbeeld: "Wat doen jullie al op hitte?"; "Welke beleidsdocumenten zijn relevant?"). Leg hiervoor de link met de mensen die je voor de startbijeenkomst zou willen uitnodigen.

STARTNOTITIE GEMEENTE [NAAM]

Waarom deze template	1
Hoe deze template te gebruiken	1
SAMENVATTING/CONCLUSIES.....	3
1) GEBIED.....	3
Aandachtspunten	3
2) GEBOUW.....	3
Aandachtspunten	3
3) GEZONDHEID.....	3
Aandachtspunten	3
4) LIJST VAN GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN	4
BIJLAGE 1: Documenten voor startnotitie.....	5
Beleid.....	5
Richtlijnen en convenanten	5
Programma's en projecten	5
Onderzoek.....	6
Monitoring/data.....	6
Communicatie.....	6
Overig	6

SAMENVATTING/CONCLUSIES

Korte omschrijving van de belangrijkste bevindingen. Waar wordt hitteadaptatie al meegenomen? Waar zijn kansen? Wat ontbreekt?

Je kunt dit hoofdstuk opzetten volgens de structuur gebied-gebouw-gezondheid.

1) GEBIED

In dit hoofdstuk geef je een meer gedetailleerde analyse van de stand van zaken van hitteadaptatie in je gemeente, met betrekking tot 'Gebied'. Geef bronvermeldingen zodat de lezer indien nodig makkelijk meer informatie kan opzoeken.

Aandachtspunten

Screen de documenten op de volgende onderwerpen:

- Wat zijn hete locaties? Zijn er wijken waar hitte expliciet speelt?
- Wat is de planning voor gebiedsontwikkeling? En wordt daarbij rekening gehouden met hitte?
- Welke vergroeningsinitiatieven zijn er? (Hoe) Houden die rekening met hitte? (Denk aan schaduwgroen, ontmoetingsgroen, verticaal groen)
- Zijn er plannen of visies voor de gemeentekern, zoals omvorming van winkel- naar woonpanden, transitie van commercieel naar cultureel- of dienstencentrum? Is hitte hierin een factor?

2) GEBOUW

In dit hoofdstuk geef je een meer gedetailleerde analyse van de stand van zaken van hitteadaptatie in je gemeente, met betrekking tot 'Gebouw'. Geef bronvermeldingen zodat de lezer indien nodig makkelijk meer informatie kan opzoeken.

Aandachtspunten

Screen de documenten op de volgende onderwerpen:

- Wat is de planning voor herontwikkeling van woningen? Wat is de planning voor nieuwbouw? Kijk naar privé versus woningcorporaties.
- Wat speelt er bij woningcorporaties? Wat staat er in de prestatieafspraken met de gemeente? Wat zijn de activiteiten en planning binnen de energietransitie? Wordt hitte genoemd in het kader van isolatie, ventilatie en andere maatregelen?

3) GEZONDHEID

In dit hoofdstuk geef je een meer gedetailleerde analyse van de stand van zaken van hitteadaptatie in je gemeente, met betrekking tot 'Gezondheid'. Geef bronvermeldingen zodat de lezer indien nodig makkelijk meer informatie kan opzoeken.

Aandachtspunten

Screen de documenten op de volgende onderwerpen:

- Wat gebeurt er voor groepen die specifiek kwetsbaar zijn voor hitte? Is er in beleid/activiteiten voor deze groepen aandacht voor hittestress? Denk aan:
 - Eenzame ouderen

- Mensen in verzorgingstehuizen
- Chronisch zieken
- Dak- en thuislozen
- Baby's
- Mensen met overgewicht
- Sporters en/of evenementbezoekers
- Is er een visie op/programma voor eenzaamheid, vooral tijdens de zomerperiode?
- Wat is de focus van het gezondheidsbeleid? Denk aan ouderenzorg, vitaliteit, preventie, welzijn. Komt hittestress hierin voor?
- Is er een visie op groene, gezonde leefomgeving?

4) LIJST VAN GERAADPLEEGDE DOCUMENTEN

Geef hier een lijst van alle documenten die je hebt gebruikt voor deze startnotitie, waar mogelijk met een link naar de online versie. Zo zorg je voor een goede bronvermelding.

BIJLAGE 1: Documenten voor startnotitie

Onderstaande documenten zijn bedoeld als voorbeeld, voor het verzamelen van informatie voor de startnotitie.

Beleid

- Omgevingswet
- Gebiedsontwikkelingsplannen
- Lokaal klimaatadaptatiebeleid
- Lokaal hitteplan
- Beleid voor speciale doelgroepen, zoals:
 - Eenzame ouderen
 - Mensen in verzorgingstehuizen
 - Chronisch zieken
 - Dak- en thuislozen
 - Baby's
 - Mensen met overgewicht
 - Sporters en/of evenementbezoekers
- Biodiversiteit

Richtlijnen en convenanten

- Richtlijnen voor bijv. de bouw, inrichting openbare ruimte
- (Provinciaal) Convenant Klimaatadaptief Bouwen
- Prestatieafspraken tussen gemeente en woningbouwverenigingen
- Richtlijnen voor zorgvoorzieningen
- Richtlijnen voor evenementen

Programma's en projecten

- Stadsontwikkelingsprojecten
- NK Tegelwippen
- Vergroeningsprojecten
- Eén tegen Eenzaamheid
- Lokale pilotprojecten
- Energietransitie
- Mobiliteitstransitie
- Hittebestendig maken van gemeentelijk vastgoed
- Integrale huisvestingsplannen
- Herinrichtingsplannen
- Renovatieplannen
- Zorgprojecten voor speciale doelgroepen, zoals:
 - Eenzame ouderen
 - Mensen in verzorgingstehuizen
 - Chronisch zieken
 - Dak- en thuislozen
 - Baby's
 - Mensen met overgewicht
 - Sporters en/of evenementbezoekers

Onderzoek

- [Handreiking Groen in en om de Stad](#) voor gemeentes met daarin o.a.:
 - Vitale en kwetsbare functies/voorzieningen
 - Koele plekken en routes
 - Inventarisatie koele plekken
- Onderzoeksagenda woningcorporaties

Monitoring/data

- Citizen Science
- Klimaatindicatoren
- Cobra [dataset](#)
- Gemeentelijke omnibusenquête

Communicatie

- Publiekscampagnes, bijv. over klimaat, sociale campagnes, etc.
- Hittewaarschuwingen

Overig

- Het [Gezond en Actief Leven Akkoord](#) (GALA)
- Relevante netwerken/netwerkbijeenkomsten
- Relevante subsidies